

3 de març de 1905 entre "la col.lecció vella" i "la col.lecció nova", com si realment els poemes de 1904 haguessin quedat en segon terme. I és cert que, si més no, a partir d'ara és quan aprofita per al llibre bona part de les seves col.laboracions a la premsa. Els que descarta, malgrat tot, no hi desentonen: Natura adònica, un bon joc d'artifici; o alguna de les composicions de la sèrie Sonets vegetals, que no es diferencien excessivament de les que aprofita. El desequilibri com a màxim es produeix en algun cas aïllat com Paradisíiques, també de 1906, en què retorna al tema grandiloqüent d'ambientació bíblica.

Els fruits saborosos, a més de ser l'obra que il.lustra millor la coincidència en la doble clarificació estètico-ideològica, és també el recull que llança definitivament Carner com a poeta. Sense ser encara un llibre de maduresa, sinó, contràriament, ben característic de l'etapa de formació d'aquests anys. Si provoca el llançament és perquè es converteix en la primera obra literària representativa d'un Noucentisme militant que en aquest moment -el llibre surt a començaments de febrer de 1906- ja comença a ser present en l'assaig periodístic. I serà, junt amb Segon llibre de sonets i La muntanya d'ametistes de "Guerau de Liost", la peça més característica d'aquesta primera etapa noucentista de major militància poètica. Ajuda a l'èxit la forta operació de promoció des de la premsa. Tothom se'n fa ressò i pràcticament tots els comentaristes -les excepcions són insignificants- en parlen en termes elogiosos. Fins i tot se n'edita un cartell de propaganda dissenyat per Joan Llimona i, en el mateix moment d'aparèixer el llibre, ja surt una nota a "La Veu

de Catalunya", més publicitària que no pas informativa (163).

Cal tenir en compte que som en un moment en què el grup de Carner s'ha consolidat plenament -cosa que vol dir que els seus membres tenen un pes en els cercles en què es mouen- i la seva influència s'ha expandit a altres zones. L'operació de promoció es pot fer d'acord amb aquestes circumstàncies. Així, de les nou ressenyes localitzades n'hi ha sis que, d'alguna manera, queden vinculades als nuclis d'influència del grup o a la seva zona d'expansió. Dues d'elles són pròpiament de components del grup: la de Jaume Bofill a "La Veu de Catalunya", que insinua la lectura ideològica del llibre tot i donar molt èmfasi als aspectes morals (164); i la d'Emili Vallès a "Montserrat", amb grans elogis i amb reconeixement d'Els fruits saborosos com a "*llibre que tinch pel millor d'en Carner*" (165). Dues més apareixen en revistes sobre les quals Carner exerceix algun tipus de control. Una d'Ignasi Brichs Quintana a "Art Jove" que qualifica el volum de "*llibre escullit entre els escullits*" (166); i una altra d'anònima a "Il·lustració Catalana" en què la consideren "*l'obra poètica de més importància qu. ha produhit lo jove Carner*" (167). Les altres dues es publiquen en dues de les zones d'expansió. La primera, d'Octavi Pell i Cuffí a "Revista Olotina", que també el veu com a primer llibre important i aprofita per fer un repàs a la relació de Carner amb la capital de la Garrotxa (168). I la segona de Llorenç Riber a "Mitjorn" de Mallorca, en la qual, servint-se d'una expressió de Chénier, qualifica l'autor de "*vident magnànim*" (169). De les tres que resten encara n'hi ha dues de poetes estèticament afins: la d'Arnau Martínez i Serifià a "El Poble Català", per a qui som davant d'"*un dels millors llibres de poesies catalanes*

que s'han publicat" (170); i la de Jeroni Zanné a "Joven-tut", potser la més intel·ligent de totes, que li confe-reix un lloc preferent en la moderna poesia catalana i deixa molt clares les fonts de partida (171). L'única ressenya que s'escapa d'aquest "control" és la de Marcos Jesús Bertrán a "La Vanguardia", precisament l'única que mostra una actitud crítica desfavorable, tot i la pobresa dels seus arguments (172).

La maniobra de llançament queda subratllada encara més per la vigència del tema en els cercles literaris. La poesia sobre fruits es posa de moda, de la qual cosa té una bona part de culpa la insistència del propi Carner: des de 1904 molts dels poemes del llibre són publicats a la premsa i obtenen premis en certàmens literaris diver-sos (173). A més d'haver-hi altres poesies seves de característiques semblants, que es remunten fins a 1903. Com Lletania, presentada als Jocs Florals de Barcelona d'aquest any i del següent, que no és altra cosa que una comparació de la dama amb els fruits:

*"Tos llavis són vermells com las maduixas;
tos ulls com els rahims són violetas;
tos cabells tenen l'or de la taronja;
tas galtas són sedosas com els préssecs."*

*Y a la llum esplendent del mitjdia
en el ple Agost, mentres la terra crema,
ets cullidora y temptas com la poma
esperant una destra, que s'aixeca."*

O, una mica més endavant, Coniugal, de Primer llibre de sonets, ja d'ambientació clàssica i amb la fruita com a pretext per a la relació amorosa:

*"Oh Cynthia dels cabells espurnejants y flayrosos,
qui tens mitjdia y tens agost en els petons!
jo per tu he arrencat de mos horts ufanosos
les peres més ventrudes y els préssecs més rodons."
(vs.1-4)*

En cap dels dos casos, però, no apunta una interpetació

ideològica del tema (174). La insistència de Carner provoca que la moda s'encomani als seus companys. D'aquí que Bofill inclogui tres poemes sobre fruita a La muntanya d'ametistes (A les minúscules avellanes, Dins la menuda nou... i Oh peres d'inefable pulcritud!...) amb característiques properes als de l'amic tot i que els fruits hi són menys pretextuals. No deu ser casualitat que en carta de 16 de febrer de 1905 a Margarida Bofill s'expressi en aquests termes:

"Vols dir que las pomas no són ingènues? Que m diguesses las castanyas qu amàgan la llur bondat sota una escorsa ordinària y lletja... però, las pomas? Las pomas mòstran tot lo que són. Fins se colóran si estan bonas, s'esllanguèxan si estan malaltas y s'arrugan al fer anys. No solsament són ingènues perquè són sinceras sinó que ho són ademés perquè dúan pintat a las galtas el candor, l'aroma de la seua ingenuïtat. ¿Quan més no ho serían las del meu sonet las qui són pomas, y són tendras (els infants són naturalment ingènuos)?" (175).

O que Masó, en carta de 29 de setembre de 1904, rebí una advertència de plagi per part de Carner a causa d'un accèssit als Jocs de Girona de 1904 per Amor y fruita, una sèrie que inclou Acceptant un préssech, Pelant una poma, Oferint un rahim i Jugant amb unes cireres (176).

A l'hora de valorar el llibre amb perspectiva, lluny per tant del que en una ressenya poden ser elogis convencionals o estratègia de mercat, els estudiosos, en general, estan d'acord en dues coses: que Els fruits saborosos queda encara lluny de la maduresa de l'autor (177) i que, això no obstant, és plenament representatiu de la poesia del moment (178). No és un llibre prou complex com per provocar fortes divergències de lectura, però sí matisos diferents a l'hora de la interpretació. Així, ha estat entès com a reflexió moral sobre la vida

humana (179), en funció del model idil·lic de vida que proposa (180), com a reflexió sobre el pas del temps i el pas de l'home per la vida (181), com a treball de perfecció literària (182) o com a voluntat d'acord entre ordre i sensualitat (183). Són cinc matisos que, tot i que es complementen, condueixen a conclusions diferents segons quina sigui l'opció prioritària i la importància que es concedeixi a les altres. Així, per exemple, si es dona relleu al tema del pas del temps, Els raïms immortals -el darrer poema- esdevé fonamental mentre que, contràriament, des d'una altra perspectiva, no passa de ser un afegit lateral (184). O el cas de Les cireres ingènues, que es converteix en el millor poema del llibre per a alguns lectors que parteixen d'una concepció de la poesia diferent de la de l'autor (185).

No es pot prescindir de les opinions del propi Carner. En el pròleg a l'edició de 1928 constata un seguit de trets:

"I veu's aquí, Els fruits saborosos no són sinó innocents idil·lis, fets al «pastel» per un enllaminat de la vida com a espectacle i de l'idioma com a exercici d'entretocs" (186).

Uns trets tots ells fonamentals: l'afiliació com a idil·lis; la falsa ingenuïtat típica, ara a propòsit d'una concepció "innocent" de la poesia; la captació de la vida quotidiana com a espectacle; l'interès pel treball de llenguatge fins a justificar l'"exercici d'entretocs"; i la tergiversació de la realitat per tal de donar-la a conèixer difuminada, "al pastel". Tot i així, no arriba al fons de la qüestió. Entre altres coses, perquè la intenció de la segona edició ja no és exactament la mateixa que la de la primera.

D'acord amb la hipòtesi plantejada sobre l'evolució

del pensament i de l'obra de Carner fins a 1906, la lectura més avinent d'Els fruits saborosos és aquella que permet constatar el rerafons ideològic d'uns components estètics prèviament seleccionats, a causa sobretot de la manipulació del concepte clàssic de l'idil·li com a gènere. És des d'aquest punt de vista que el llibre pot ser presentat com a culminació de la doble clarificació (187). Quedi clar que, des d'aquest criteri, la lectura per força ha de ser restrictiva. És una altra forma de prioritzar una de les vies d'interpretació -una de les més típiques, certament-, però, en aquest cas, prescindint voluntàriament de les altres. Lectura volgudament restrictiva, doncs. D'altra banda, tan important és la reflexió sobre el pas del temps? No serà que, com la pròpia utilització dels fruits -lluny per tant de possibles simbolismes-, no és altra cosa que un pretext per donar unitat i coherència a l'obra? Element estructural, doncs, més que no pas tema transcendent -lluny, si més no de la veritable "transcendència" de l'obra-, per al qual Carner es val d'un tòpic poètic que ell mateix ha usat diverses vegades amb anterioritat. Fins i tot en els anys noranta, quan difícilment podia argumentar seriosament sobre la pèrdua de juvenesa. D'aquí que Els raïms immortals, certament, sigui un text més lateral que no pas programàtic. Sí que hi ha, al llarg del recull, una determinada caracterització dels personatges d'acord amb el seu estadi vital -a la infantesa li correspon la innocència, a la maduresa la serenor i a la vellesa la resignació- però tot en una mateixa línia pretextual o complementària, per la qual cosa es poden deduir els trets propis de la manipulació de l'idil·li clàssic en tots aquests estadis i sense gaires diferències.

Les maduixes arrupides, el primer poema del llibre,

exerceix una funció semblant al pròleg de Deu rondalles de Jesús infant o al poema inicial de Segon llibre de sonets: introduir el lector en el món poètic carnerià. Per això tria una nena, que és a l'inici de la vida i va descobrint en plena primavera el món que l'envolta, igual com el lector és a l'inici del llibre i ha de descobrir també allò que l'autor li proposa. D'aquí que bategi la protagonista com a Pandara, en clara reminiscència a Pandora, la primera dona mortal segons la mitologia grega. La nena, ingènua i innocent, imagina un món a la seva mida, ben lluny de la veritable realitat

*"Pandara sempre ha vist el cel asserenat,
i no sab res d'oratjes i torbs i calabruixes.
Per ella tot té un riure diví de claretat."
(vs.21-23) (188)*

i humanitzat:

*"Pandara veu les aigües qui tresquen joganeres
i l'aire paternal qui.s mou benevolent."
(vs.13-14)*

Un món propi, inventat, perfectament delimitat

*"i creu que fina el cel més enllà del jardí"
(v.16)*

que ella, per aquest motiu, controla per complet. és la seva realitat i l'única que li és vàlida. El mal no hi té entrada perquè és desconegut. S'hi afegixen altres trets típicament infantils: la capacitat d'admiració davant de qualsevol minúcia

*"qui està sempre encantada guaitant a la claró,
i va creixent amb una tranquil.la admiració"
(vs.4-5)*

la "gran trapaceria" (v.19) de les seves actuacions o la poca pràctica en l'ús del llenguatge referencial, encara en un estadi en què la percepció intuïtiva és la base per a l'expressió:

*"ella qui encar no sab paraules decidides,
i fa només murmuris llunyans i avergonyits"*

(vs.7-8)

A través de Pandara i de la seva visió de la realitat, Carner ens introdueix en el seu espai poètic. El text adquireix, doncs, un valor programàtic en tant que acota el terreny en el qual s'haurà de moure el lector que vulgui llegir el llibre. El poeta també crea la realitat poètica a la mida i d'acord amb les seves necessitats. La seva mentida, en definitiva. L'acota i la controla minuciosament perquè és seva. D'aquí que pugui permetre's el gust d'idealitzar-la tant com vulgui. També per a ell fina el cel més enllà del jardí -del seu verger de galanies-, al qual els oratges, els torbs i les calabruixades tampoc no tenen accés. El mal existeix -el poeta n'és conscient-, però no li dóna cabuda. La funció de la poesia és inventar i definir aquest espai idíl·lic. Un espai que, tal i com és propi en la poesia carneriana -d'aquí que el tema de l'infant sigui força recurrent-, a primera vista pot semblar tan innocent i ingenu com el de Pandara, però que, contràriament, és artificiós i intel·lectualitzat. Per això el poeta, com l'infant, també és capaç de quedar admirat per qualsevol minúcia, esdevé un veritable trapella del joc literari i es val d'un llenguatge més suggestiu que no pas referencial.

Els dos versos finals actuen com a conclusió. Per a Pandara la maduixa és la síntesi de la realitat que se'ns ha descrit:

*"Per ella el món, hont seu amb l'esguard admirat,
és petit, i vermell, i fresc, com les maduixes."
(vs.24-25)*

També per al poeta, que igualment redueix les virtuts del seu món a les qualitats de la fruita. En aquest cas la maduixa i, en la resta del llibre, qualsevol dels fruits que donen origen als poemes i que actuen com a referent del context definit en la primera composició, el qual

manté sempre unes mateixes constants, tot i els canvis que puguin produir-se en les diferents edats de la vida. És en aquest sentit que els fruits aprofundeixen el seu possible valor simbòlic, més enllà de la relació que s'estableix amb els protagonistes dels poemes en cada cas concret. Des d'aquesta perspectiva, la meditació sobre el pas del temps esdevé secundària mentre que allò que interessa és la fixació de les constants, les quals són indicadores d'un determinat tractament de la natura, del to classicitzant, d'una manera de plantejar la situació de l'home en el món, d'una idealització de la quotidianitat, etc., que no sofreixen fortes variacions al llarg del llibre. De fet, tots els fruits són igualment saborosos. I és que la poesia, tal i com diu després a Els raïms immortals,

*"se fa en lo més pregon de nostra essencia
dels moments de delícies qu. oprimim."*

(vs. 31-32)

Tot i aquesta definició i d'acord amb la lectura proposada, Les maduixes arrupides adquireix un valor programàtic major que no pas Els raïms immortals. El primer poema esdevé una veritable declaració per introduir-nos en l'espai poètic del llibre mentre que el darrer és una reflexió sobre la condició del poeta, que s'allunya del to general de l'obra i, fins i tot, de les principals característiques definidores de la poesia carneriana de 1906. Cal llegir-lo doncs com a text aïllat (189). A Les maduixes arrupides, però, no hi detectem encara els components més vàlids per a la reinterpretació ideològica del tema si no és, com a màxim i implícitament, en la fixació d'un espai escènic quotidià i desrealitzat o en el model humà que propugna una vegada manipulada la realitat. La veritable reinterpretació es produeix en el moment que aquest context o aquesta manipula-

ció donen entrada, ben explícitament, a una sèrie de valors típicament burgesos que són assumits pel poeta i integrats en la seva poètica. I ja en altres poemes protagonitzats per infants. És el cas d'Els aubercocs i les petites col·lidores, una exaltació de la previsió, i, sobretot, de Les nous del berenar que, en aquest sentit, és un text realment exemplar. Se'ns situa inicialment en un "locus amoenus" clàssic:

"Una fonteta raja dessota la noguera"
(v.1)

Tres germans hi van a berenar, cadascú amb les seves nous. Una escena quotidiana que queda desrealitzada d'entrada gràcies a la fixació d'un espai idíl·lic, serè i humanitzat, el qual impedeix que les disputes que s'hi produeixin passin de ser pures anècdotes simpàtiques:

*"Allà van cada tarde a berenà els infants;
la font també és un nin de dolls remorejants
i la noguera, a tots, els fa de mainadera."*
(vs.2-4)

Se'ns recorda fins i tot en plena discussió. Qualsevol distorsió queda integrada en l'harmonia:

"El cel és dolç, i l'aigua fa un bell murmurí clà"
(v.13)

La baralla és entre el germà petit i el gran. Un vol picar les nous amb el roc i l'altre no ho considera convenient. Són dues actituds diferents i igualment inútils: la indiferència superbiosa del gran, que es limita a imposar la seva autoritat, i la rebequeria passional i irracional del petit, que li fa perdre el control de la situació. És aquí quan entra en joc el germà mitjà, que és qui s'aprofita de la indiferència de l'un i de la irracionalitat de l'altre per recollir els fruits de terra i menjar-se'ls. És aquesta tercera actitud la que en surt ben parada: un comportament intel·ligent, centrat -per alguna cosa és el mitjà-, assenyat i pragmàtic on

allò que interessa és la possibilitat de treure benefici ràpid sense gaire feina, mantenint-se a l'expectativa -ni que això signifiqui perdre protagonisme en el moment de la disputa- i arriscant fins on faci falta però no més. Tot plegat, una apologia de la concepció burgesa del món, la qual, a més, és presentada idíl·licament gràcies a l'acumulació d'expressions en els cinc versos finals. Des de la "*suau beatitut*" (v.20) amb què es comporta, fins a la "*celestial candor*" (v.24) amb què menja les nous:

*"I va cap a Myrtil amb suau beatitut.
S'asseu, amanyagant les herbes displicent
i agafa els fruits de terra molt cautelosament,
i ell, el plàcid, qui mai s'és posat en furor,
d'esquena, menja nous amb celestial candor."*
(vs.20-24) (190)

Les maduixes arrupides i Les nous del berenar, amb l'afegit d'Els aubercocs i les petites collidores, actuen com a poemes complementaris a l'hora de fixar els principals valors per a una lectura ideològica, els quals no són gaire diferents dels que es desprenen de les composicions en què els protagonistes es troben en edat madura (191). Els dos poemes més representatius d'aquest segon bloc són Cal·lydia i els préssecs i Les llimones casolanes (192). En el primer, la protagonista actua com a dominadora de la natura. És un control absolut. La natura es rendeix a les seves mans acceptant la superioritat humana:

*"La fruita sense esforç per ta destra és cullida,
ella obeeix tes ordres veient que tu ets melló;
és més armoniosa la teua perfecció,
tu ets més graciosament arrodonida."*
(vs.17-20)

Torna a ser, però, com en el cas de Pandara i les maduixes, un món perfectament delimitat, tancat. Aquell sobre el qual l'home pot exercir el control perquè ha estat creat per ell: una "*horta clausa*".

"Com ets dominadora dintre de l'horta clausa!"
(v.1)

és aquí, en el marc idealitzat d'aquest hort aïllat i no en un altre lloc, on el personatge pot exercitar el seu domini. De la mateixa manera que el poeta l'exerceix en el context igualment idealitzat i aïllat del seu poema. Així com Pandara "*no sab res d'oratjes i torbs i calabruixes*", Cal.lydia també ignora allò que pugui haver-hi més enllà de l'hort, una zona externa que, en tant que no ha estat creada i ordenada per l'home, no està sotmesa al seu control i, per tant, no interessa al poeta. Ara bé, resulta que la dominació sobre aquesta natura es produeix també perquè la persona que l'exerceix disposa d'uns determinats atributs que ho fan possible: la calma, la serenor, el comportament assenyat, el gust per la perfecció, l'harmonia o la previsió. I també, perquè no, la pròpia capacitat de domini. De poder, en definitiva. Són atributs que, per influència seva, es traspassen a l'ambient. Així, a més d'humanitzada, serà una natura igualment calmada, serena, reposada i en un moment estiuenc de màxima plenitud: amb uns préssecs "*qui s'han anat arrodonint amb pausa*" (v.4) enmig de "*la serenitat de les coses calmades*" (v.9) i en un espai que reposa només de contemplar l'actitud del personatge (v.13). Una natura, doncs, que s'emmiralla en els valors de civilitat de l'home i, en tant que creació artificialiosa, esdevé civilitzada ella mateixa. I fins i tot, com a conseqüència de veure's sotmesa a una acció de poder, es transforma i es perfecciona encara més:

*"Cal.lydia, ton esguard assossega i vigila;
els préssecs semblen més rodons en els teus dits."*
(vs.5-6)

Tot plegat, una nova forma de recreació segons les pròpies necessitats. I amb l'afegit d'un petit joc lite-

rari des del moment que els atributs de Cal.lydia es traspassen també al poeta en tant que integrat en aquest ambient. D'aquí, després de la insinuació inicial, l'aparició final del jo poètic -totalment objectivat i distanciat- que es confon amb el presseguer i que assimila totes les qualitats que han estat traspassades a la natura:

*"Jo per la teua ofrena, Cal.lydia, vull donar-te
els besos d'or magnífics qui en mon arbre han crecut.
Són abundància, i són domini i plenitud,
i han anat madurant lentament de mirar-te."*

(vs. 21-24)

No és un toc de subjectivitat excepcional en el conjunt del llibre sinó un recurs més per a un exercici gairebé a l'estil de la poesia barroca. I tot mitjançant una exaltació, ara ja claríssima, d'un model classicitzant de bellesa -encara amb una punta de decadentisme (193)- que repercuteix en la caracterització del personatge (el comportament hieràtic, el gust per les formes arrodonides, el nom de Cal.lydia, etc.) i, consegüentment, en l'ambient que la seva imatge recrea (el paisatge i el clima mediterranis).

No hi ha dubte que aquest plantejament de Carner no suscita només una reflexió estètica sobre models de bellesa, tractament de la realitat o límits de l'espai poètic, sinó que possibilita una lectura ideològica: els valors burgesos afins a una societat ideal són els que permetran transformar la realitat segons les pròpies conveniències i construir un marc d'actuació també ideal, i perfectament controlat gràcies a la capacitat hegemònica de domini, on aquests valors i el model social que s'hi vol identificar podran ser desenvolupats en tota plenitud i garantia d'èxit.

Les llimones casolanes condueix a una interpretació semblant tot i partir d'un context diferent. Ara se'ns

situa en una escena urbana quotidiana igualment idealitzada gràcies a uns mateixos recursos classicitzants de distanciament. Partim d'una primera escena ràpida i dinàmica en què Methymna, la protagonista, es troba en una situació de desordre i descontrol. Sempre dins de la frontera estricta de la simple quotidianitat:

*"Methymna atrafegada com mou la cara encesa
damunt del seu vestit tot blanc i voleiant!
i el dinà.s cou, y es veu lluir la roba estesa
i Lycas, el marit, no trigarà un instant.
Lyceni trenca un vidre, Naïs està plorosa."
(vs. 1-5)*

Cal restablir la calma. Es tracta, doncs, novament, de controlar la realitat. Methymna és capaç de fer-ho sense perdre els nervis ni la distinció,

*"La mare hi va, arrambant-se pel mur i amb passos lleus"
(v. 6)*

ràpidament, sense dificultat i contundentment:

*"amb una revolada crudel i una amorosa
ha restablert Methymna la pau, qu. aimen els Déus"
(vs. 7-8)*

Una vegada la situació ha quedat dominada, pot permetre's el luxe de reposar i preparar-se una llimonada. L'escena automàticament s'alenteix per tal de retornar-nos a la típica serenor estàtica dels protagonistes del llibre. El poeta hi ajuda estilísticament. L'enumeració ràpida, només en tres versos, dels diversos elements provocadors de la precipitació i el desordre -el dinar, la roba estesa, el marit que arriba, Liceni que trenca el vidre i Naïs que plora- dona pas a dues estrofes alentides, farcides de recursos retòrics, en què tot es redueix a preparar una llimonada i beure-se-la. Sabem, per exemple, per tres vies diferents que utilitza una copa de vidre: la "bella transparència" del vers novè, el reble del vers següent per tal d'il·lustrar les qualitats d'aquesta transparència:

"aont els aires juguen amb les blavors del cel"
(v.10)

i l'explicitació final en la referència al "*reflex del cristall*" (v.14). Al mateix temps, el gest més menut pren relleu. Així, els quatre versos finals descriuen, a més de l'acte de beure la llimonada, el lent moviment de Methymna tancant els ulls. Primer, "*dant a l'entorn les últimes mirades*" (v.13), per tal de confirmar que tot és en ordre, i finalment, en el darrer vers del poema, el tancament definitiu i la corresponent sensació de tranquil·litat i felicitat una vegada té la completa seguretat que res no se li escapa de les mans i que el domini és absolut:

"i li fa cloure els ulls qui tant han vigilat!"
(v.16)

La lectura ideològica és encara més clara. De fet perquè pràcticament no n'hi ha d'altra. Novament la presentació d'un món de tonalitat clàssica i idealitzat -ara clarament a partir d'una escena quotidiana i urbana- en què els mateixos valors burgesos dels altres poemes possibiliten també el control de la realitat. És clar, doncs, tant aquí com a Cal·lydia i els préssecs, com l'ambientació classicitzant no té només un rendiment estètic en funció d'un determinat model de bellesa, sinó que també ajuda a la fixació d'allò que hom ha d'entendre per harmonia, idealitat i perfecció d'acord amb les necessitats del patró de societat ideal que Carner propugna a Els fruits saborosos des del moment que assumeix que el poeta exerceix una funció social com a definidor d'unes expectatives que responen a determinats interessos de classe. Ni que sovint sigui un classicisme forçat i a flor de pell -el recurs onomàstic, per exemple-, o contingui encara diversos elements que posin en evidència la proximitat a uns models escolars finiseculars. D'aquí

que, malgrat que predomini el classicisme de to apol.lini, el llibre mantingui un cert nombre de components més aviat dionisiacs en què el sensualisme remet a una font escolar decadentista que, almenys pel que fa a l'assumpció de continguts, Carner tenia plenament superada. No cal sobrevalorar-ho, però els rastres indubtablement hi són presents (194). Fins i tot en poemes exemplars com Cal.lydia i els préssecs i, especialment, en l'estrofa de Les magranes flamejants que després és suprimida:

*"I cau ma cabellera com una greu foscura,
mos braços se llangueixen sobre.ls coixins remulls.
Per què m'has dat, oh Hera, la força a la cintura,
la vermelló a les galtes i l'alegria als ulls?"*
(vs.21-24)

O en el toc sensual de Les prunes d'or:

*"El cos d'Aglaia és bru com una ardenta fruita,
sa cabellera és negra com una nit fatal;
sos llavis tenen com una rojor de lluita,
en els seus ulls hi ha un punt brillant com de punyal."*
(vs.5-8)

i en l'"envejosa decrepitud del món" (v.19) de Les peres jovenetes, poema que en el fons torna a evidenciar el control sobre un món exterior fet a mida -les peres "caben justes, dintre la boca dels infants" (v.24)- en què el mal no té entrada. És significatiu que la major part d'aquests elements desapareguin en la versió definitiva del llibre, com si Carner acceptés amb el temps que no són altra cosa que una aproximació mimètica a alguns dels corrents poètics encara vigents el 1906 (195).

Tanquen el cicle vital els poemes sobre la vellesa. Les circumstàncies són diferents, però el món poètic i els personatges que s'hi integren mantenen les mateixes característiques. Les serbes endressades n'és ben il.lustrador. Tornem a un espai clos idealitzat

*"A la petita cambra qui fa un aroma d'herbes
i és blanca, i guarda el bon sossec del temps antic"*

(vs. 1-2)

en què la protagonista es belluga amb tota comoditat perquè continua al seu abast

*"Hersè passa les hores amb un somriure amic
pensant coses tranquil·les i arreglant les serbes"*

(vs. 3-4)

Les circumstàncies vitals han variat

"Oh, la velleta qui és de tants morts endolada"

(v. 5)

i Hersè té necessitat d'assumir la pròpia vellesa. No per això desapareixen els valors que fins ara s'han propugnat. Només en tres versos se'ns recorda la importància de la vida reposada, la serenitat, la paciència i la delectança en la contemplació de les petites coses. Ni tan sols no desapareix la ingenuïtat infantil, ara convertida en candor:

*"i encare en tota cosa delecta sa candor,
com estén el repòs de la seua mirada
i la serenitat pacient del seu amor!"*

(vs. 6-8)

O la capacitat per recrear la natura i embellir-la, cosa que comporta novament ordenació i humanització:

*"Les serbes, qui tenien una agror rencorosa,
al veure's ben posades per una mà pietosa
s'inclinen a una banda com caparrons a jòc,
i es van tornant confiades i dolces poc a poc."*

(vs. 9-12)

S'assumeix, doncs, el pas del temps mitjançant unes actituds que poden emmotllar-se a la situació però que en el fons es mantenen inalterables. I interessa més recalcar l'existència d'aquestes virtuts permanents i el que això suposa d'harmonia respecte al món fictici que envolta el personatge -amb idèntica lectura ideològica-, que no pas la meditació existencial sobre el pas del temps i les circumstàncies específiques de la vellesa. Els darrers versos són una revalidació d'aquesta idea, ara en

boca de la protagonista: el temps marceix les flors però procura -o continua procurant- bondat, quietud, honestedat, puresa i clara lucidesa:

*"sento una involuntària bondat sempre creixent;
el temps, guaitant que m vaig marcint com una flor,
quietut i honestedat al meu entorn procura;
mos ulls veuen només una claror molt pura
que jo no me n'adono i es va endinzant pel cor."*

(vs.18-22)

A Els codonys tardorals s'afegeix a més el component social: la vellesa pot provocar decrepitud aparent però no altera determinades convencions, com les del matrimoni. Per la seva banda, Les gracioses ametlles integra molt bé la permanència de valors de Les serbes endressades i el matis social d'Els codonys tardorals. Som en un capvespre i a la tardor -novament és l'espai físic el que s'adapta a l'estat dels personatges i no al revés-, però no hi ha variacions substancials respecte al comportament de la dona madura en ple estiu ni respecte al marc fictici en què es belluga: la quietud, el "repòs penetrant" (v.6), la tranquil·litat, la suavitat i, ara també, la discreció. D'aquí que, quan algú associa la senectud al dolor i a la melangia, Filemon -"el més vell de tots" (v.17)- replica immediatament per tal d'advertir que, tot i les variacions circumstancials, les amigues són igualment plaents i gentils ara que abans: les "flors de gràcia" (v.18) de l'ametller han esdevingut fruits, però no per això han deixat de ser "ametlles gracioses" (v.22). No pot existir dolor ni melangia mentre perduri la gràcia com a distintiu cívic en la relació entre amics. El mal, en tot cas, farà acte de presència en el precís moment en què la civilitat desapareix. Un exemple: la passió del marit difunt a Les figues matinals en contraposició al seny de la vídua, cosa que justifica que, per una vegada, es posin en dubte les convinences

-que no les aparences- pròpies de l'esquema social bur-
gès. O, encara més, l'angoixa. Però no pas perquè sigui
inherent a la vellesa, sinó a la solitud. Si més no, des
del moment que aquesta solitud -la individualitat aso-
cial, en el fons- és presentada com a producte de la
manca de sociabilitat i, per tant, com a valor negatiu.
és el cas d'Agavé i les castanyes, en què la protagonista
se sent afligida per l'aïllament en què viu i la
proximitat de la mort. Es troba, però, en una situació
excepcional de descontrol respecte a l'espai que l'envol-
ta, que ja no és presentat idíl·licament ni a la mida del
personatge:

*"Ses germanes ja són casades, ella sola
viu en la casa vella, i esbalandrada i gran.
Als dies tardorals la rufacada hi vola
i els murs se fan més negres i el sostre.s va aixecant."
(vs.10-13)*

Ara és la natura -almenys aquella que encara és humanit-
zada- la que intenta influir en la protagonista i no al
revés:

*"Els fruits espeterneguen per fer-la enriolar,
la flama li diu coses d'amor perquè no.s moga."
(vs.5-6)*

L'harmonia desapareix -fins i tot formalment (196)- per-
què és associada a uns comportaments cívics que aquí coi-
xegen. En tot cas, és clar que les germanes no pateixen
el problema perquè "*ja són casades*" (v.10) i han pogut
circumscriure's a les convencions socials. és el mateix
camí -el matrimoni- que permet la superació a la parella
d'avis de La poma escullida. A Agavé i les castanyes,
però, no hi ha els components necessaris per a un plante-
jament idíl·lic i aquest és el veritable drama. No pas la
vellesa per ella mateixa. La lectura, ni que sigui per
contraposició, és tan ideològica com la dels altres poe-
mes. A més, continuen presents determinades constants: la

suavitat (v.24) i la bondat, la qual, significativament, queda associada a la infantesa:

*"Oh, aqueix trovà en les coses qu.haviem oblidades
la mateixa bondat de quan érem petits!"*

(vs.16-17)

NOUS CANALS D'ACTUACIÓ DEL GRUP I PRIMERS SIMP- TOMES DE REESTRUCTURACIÓ

MOMENTS DE TRANSICIÓ. L'ATENEU BARCELONÈS: UN CEN- TRE D'OPERACIONS

A partir de 1905 es produeix un canvi en l'actuació del grup de Carner, el qual és motivat en bona mesura per l'inici dels contactes polítics amb la Lliga Regionalista. D'una banda, desapareixen les plataformes pròpies. "Catalunya" tanca les portes, en part per la consciència que ja no és el moment adequat per a aquesta mena de publicacions. Per altre cantó, el compromís polític provoca la incorporació als òrgans d'expressió del partit. En tercer lloc, s'inicia la gestació d'altres plataformes que s'adeqüen millor a les noves circumstàncies, cosa que no esdevé realitat fins al 1907 amb "Empori", revista que queda sota l'òrbita d'influència de Carner i en la qual exerceix com a director de facto (197). És un moment, doncs, de menor actuació conjunta. L'evolució ideològica

segueix un ritme particular en cada un dels components del grup i entre 1905 i 1906 les plataformes del partit encara no són obertes per tothom. Com a tal, però, l'equip continua existint. En primer lloc perquè Carner segueix exercint el lideratge i no s'està pas de donar directrius als companys sobre la forma d'actuació a seguir o de recriminar-los en cas de desviar-se'n (198). Tothom està pendent d'ell, tal i com es desprèn de la correspondència. És un moment en què s'està produint la seva consolidació pública com a poeta i el seu prestigi va en augment. Se'l cita com a model des dels llocs més diversos (199), ja és lícit afirmar que els versos de qualsevol poeta "carneregen" sense que ningú dubti del significat del neologisme (200) i se'l presenta com a personatge conegut de tothom, amb aurèola llegendària (201). D'aquí que Eugeni d'Ors no dubti a introduir-lo de seguida en la seva galeria de noucentistes -la glosa Josep Carner, noucentista és de febrer de 1907-, mentre que altra gent com Bofill i Mates han d'esperar una mica més (202).

En segon lloc, perquè continuen havent-hi actuacions conjuntes, ni que sigui fora de les plataformes pròpies. La intervenció als Jocs Florals de Viladrau, per exemple, és de 1905. A destacar l'entrada a "Art Jove" a causa de la connexió amb l'Ateneu Obrer del Districte Segon, o a "Mitjorn", amb el corresponent lligam amb el grup afí de joves poetes mallorquins (203). Així mateix, l'Ateneu Barcelonès guanya importància com a lloc de confluència, mentre que la Congregació Mariana en va perdent. Una de les darreres actuacions conjuntes al si de l'Acadèmia Catalanista de la Congregació és la creació d'una Biblioteca Catalana que comença a funcionar a finals de 1905 i de la qual es perd el rastre durant 1906

(204). També hi ha indicis d'actuació conjunta a propòsit del Primer Congrès Internacional de la Llengua Catalana de 1906. Emili Vallès, com a gramàtic que és, hi té una participació més directa: forma part de dues comissions de l'organització, escriu diversos articles de divulgació i hi llegeix la comunicació titulada Per què.1 Congrès se fica tant en la defensa de la sintaxi? (205). En les primeres reunions preparatòries, a més de Vallès, també hi pren part Joan Alzina i Melis, al mateix temps que Josep Carner hi fa constar la seva adhesió i s'ofereix per col.laborar-hi (206). Tota la colla, sense excepció, apareix després a la llista de congressistes "efectius" (207). A l'igual que tots ells, també sense excepció, són col.laboradors de l'Obra del Diccionari de mossèn Alcover (208).

Resulta difícil conèixer els projectes que es mantenen a nivell teòric, els quals, en un moment de transició com aquest, són sumament importants per entendre com es desemboca finalment en unes activitats diferents. Només transcendeix allò que Bofill comenta en una carta d'onze de gener de 1906 a la seva cosina. Li diu que s'ha reunit amb Josep Carner, Josep Roig i Raventós i Iu Pascual per tal d'elaborar un pla d'actuació que ha de consistir en la publicació en vers català dels clàssics grecs i llatins, en la traducció dels Sants Pares i en la "reaparició del «Catalunya» o quelcom semblant, encare que no ben igual", una clara referència a com s'està gestant el pas de "Catalunya" a "Empori".

A aquestes mínimes operacions conjuntes se'n sumen altres d'individuals. Poca cosa en el cas de Bofill, massa ocupat en el seu prometatge i en la malaltia del pare. Fins i tot és un moment en què escriu poc. En el cas de Carner, la col.laboració a "Biblioteca Clàssica

Catalana" i als Espectacles-Audicions Graner (209). I, pel que fa a Emili Vallès, el seu treball com a crític musical (210) i com a gramàtic. La publicació de Resum de gramàtica catalana el 1904 -que ell mateix s'encarrega de distribuir per les llibreries del país- li proporciona un cert reconeixement públic com a estudiós de la llengua, ja amb anterioritat al congrés (211).

Aquests moments de relaxament i de poc treball col·lectiu coincideixen amb els primers símptomes d'una reestructuració del grup que serà ja un fet amb posterioritat a 1906. D'una banda a causa de la militància política, cosa que provoca una major exigència en els seus components, i de l'altra per raons circumstancials. Pensem que és un grup universitari vinculat a uns centres de formació de la joventut. Per força se n'ha de ressentir una vegada els seus membres han superat aquest període de formació. La reestructuració passa en primer lloc pel distanciament de Rafael Masó i Joan Alzina i Melis una vegada han enllestit els seus estudis universitaris. És, doncs, en principi, un allunyament circumstancial. Rafael Masó, que sempre havia manifestat els seus desitjos d'exercir com a arquitecte a Girona, hi retorna el 1906 (212). I el 1911 -coincidint pràcticament amb el seu casament- abandona definitivament la poesia, després d'uns anys de vacil·lacions (213). Ja el 19 de març de 1908 les confessa en carta a Jaume Bofill:

"Are sí que ja.m veig ben mal en cuestió de ploma. M'hi trovo rovellat! rovellat! rovelladíssim! Me costa de fer-la obeir i veig ben bé com s'imposa per a fer alguna cosa, sense tortura, una tal pràctica i un tal continuat eczercici, que són esparveradors... Y axò sí que jo no puc pas fer-ho."

Joan Alzina i Melis també acaba els seus estudis de medicina el 1906 i obté una beca a Bolonya, en la qual té

dipositades moltes esperances:

"N'estich molt content de poder estar uns quants anys a Itàlia, estudiant, amb bell repòs espiritual... (...) Donchs deya que estich molt content d'anar a Itàlia perquè els estudis mèdichs estan molt ben organiscats a Bolònia, y sobretot per veure gent y coses noves y les maravellofes coses d'Itàlia!"
(214)

La beca és, en principi, per a quatre anys, malgrat que sembla que hi resideix més temps i fins i tot s'hi casa (215). Durant aquesta etapa, tot i la relació per correspondència, el contacte va disminuint i, òbviament, deixa de quedar vinculat a les activitats del grup (216).

Josep Carner, en fer memòria d'aquesta època, esmenta també motivacions ideològiques per tal de constatar que una sèrie de companys de joventut han passat a segona fila en el moment en què s'ha fet imprescindible el compromís amb la causa catalanista:

"N'hi ha, d'aquells amichs d'estudi y de facècia, que, desglosats del nucli de les forces catalanes, se retiraren a bandes solitàries, per fatiga, per indocilitat, amor al silenci, o estètic prejudici."

Són "companys benamats", "bones cares amigues, ab qui he begut Pilsen y a qui conech la promesa" i intenta recuperar-los (217). Tot i que no dóna noms, és una altra prova que les circumstàncies han canviat.

La reestructuració passa, en segon lloc, per la incorporació de nous elements. Gent compromesa, que milita a la Joventut Nacionalista i que col.labora a la premsa del partit: Francesc Sitjà i Pineda, Josep Martí i Sàbat, Manuel Reventós -una mica més lateralment- i, especialment, Josep Me López-Picó, el qual, tot i algun flirteig anterior, s'integra plenament a la colla a partir d'aquest moment. Tots plegats reinicien les activitats a partir de 1907, novament amb plataformes pròpies

(la revista "Empori" i la tertúlia de Cal.ligueneia) o servint-se de les que ofereix el partit ("La Veu de Catalunya" i "La Cataluña"). Tota una altra història, deixada aquí de banda perquè queda ja al marge del que pròpiament són els orígens del Noucentisme. Una història que passa per diverses fases i que conclou amb la publicació de "Catalunya" el 1913 i el 1914 -la darrera activitat en què encara es detecta una actuació mínimament conjuntada-, just quan prenen el relleu la gent de "La Revista", amb López-Picó al capdavant.

L'Ateneu Barcelonès sempre havia estat un lloc de trobada dels components del grup carnerià. En el període 1905-1906 va guanyant importància com a tal. No per cap mena d'interès especial sinó perquè els altres punts de reunió habituals han desaparegut (la redacció de "Catalunya") o han perdut relleu (l'Acadèmia Catalanista de la Congregació Mariana). Purament per contrapès, doncs. Tot i així, és una dada a tenir en compte perquè, en els anys immediatament posteriors, es convertirà en l'espai més habitual de reunió i de tertúlia.

Carner hi ingressa cap a 1902 (218) i ràpidament es converteix en el que pròpiament és el seu domicili literari. Un veritable centre d'operacions. Hi passa moltes tardes, fins al punt que quan els seus amics volen parlar amb ell s'hi dirigeixen directament amb la convicció que l'hi trobaran. Especialment l'any 1906 (219). O demana que li adrecin allà la correspondència (220). No és estrany, doncs, que el 1904 pugui tenir alguna responsabilitat en l'organització del cicle de conferències d'escriptors mallorquins o que a "Catalunya" hi hagi nombroses referències a l'entitat. A vegades, amb el to irònic

característic. Se'l descriu per exemple com a:

"lloch sensat, honorable, ple d'una suau pols invisible, ab efluvis de indefinibles somnolèncias" (221).

Ja anteriorment se'n ridiculitza l'ambient a propòsit de la conferència Evolució de l'agrupació social que hi pronuncia Raimon d'Abadal:

"Tanmateix a l'Atheneu s'hi veuen cosas magnas, des d'aquells senyors qu.els dijous y diumenjes duhen els nens a mirar sants, y aquells erudits que per entregar-se a la més alta abstracció se déixan a l'istiu coll, punys y corbata demunt la taula, fins a aquells que.s tàllan las unglas ab estisoretas de butxaca devant d'altres socis morigerats, y a aquells controversistas eterns de las taulas de café quinas veus vigorosas arriuan a la pacífica Biblioteca. En resum, que l'Atheneu, amich Abadal, és una agrupació social que no evoluciona" (222).

El 1905 fins i tot ocupa el càrrec de secretari de la secció de ciències morals i polítiques i el 1906 intervé en els respectius homenatges a Miquel Costa i Llobera i Emili Vilanova, hi fa una lectura de poemes de Segon llibre de sonets i escriu el seu primer text d'elogi. Aquell en què qualifica els socis de

"varons penetrats d'aquesta dolçor de ésser ateneistes qui.ns dóna delícies interiors de sabiduria, y d'altra banda estimació pública en l'esperit dels ciutadans" (223).

La participació, doncs, va augmentant de manera gradual. I encara més des de finals de 1906, que és quan es detecten els primers brots cal.ligueneics, els quals donen fruit sobretot durant 1907 i 1908. Així s'explica que el 1907 la dedicatòria de Segon llibre de sonets -el segon text d'elogi- vagi adreçada

"A la flor y espill de les doctes societats barcelonines, qui és l'Ateneu Barcelonès."

i sigui un reconeixement públic al caliu intel·lectual que allí ha trobat:

"L'Ateneu és el gremi de cultura ahont jo he trovat sempre escalf d'intellectualitat. És a l'Ateneu Barcelonès a qui dech força part del meu ésser espiritual (...). Una fina pols escèptica se desprèn a l'Ateneu de la subtilitat de les converses y del tall agrisat dels volums."

Amb menció especial a la ironia, la principal de les virtuts que aquest "ésser espiritual" ha sabut recollit del seu pas per l'entitat. Una ironia, però, que portada a l'extrem de la broma pesada provocarà el 1910 la seva expulsió i la d'uns quants dels seus companys (224).

DUES REVISTES: "ART JOVE" I "BIBLIOTECA CLASSICA CATALANA

"Art Jove" no és, ni molt menys, una tribuna privativa del grup de Carner, però s'hi detecta una forta presència dels seus components. Precisament en un moment en què, a mig camí entre "Catalunya" i "Empori", no compten amb una revista pròpia, per la qual cosa se'n serveixen una mica com a canal substitutori. Hi tenen una presència prou important com per no passar-la per alt.

"Art Jove" publica vint-i-dos números entre el 15 de desembre de 1905 i el 31 d'octubre de 1906. És, en principi, una revista oberta a molta gent:

"Som joves, nostre testa la corona l'hermosa aureola de las ilusions y esperansas, dintre.l pit flameja l'entussiasme, per nostres venas corre l'afany y.l neguit de la joventut que vol trevallar tot estimant. Portar un gra de sorra en la renaixensa de la nostre llengua és nostre ideal. Vida y amor és nostre lema, vida per prosseguir el camí quin cim vejem il.luminat per el sol de la glòria; amor... a què no tenir-ne d'amor si la joventut ens esperona...

Y per xo avuy al saludar a tothom, de tothom esperem y a tothom volem... al nostre entussiasme no hi cap la falsia, podrem equivocar-nos perquè joves som, mes no mentirem...

Salut y avant" (225).

I compta amb un extens i variat catàleg de col.laboradors. No és doncs un òrgan de grup i hi manca una clara adscripció política. Segons consta en el peu d'impremta, la publicació és portaveu de la Secció de Belles Arts de l'Ateneu Obrer i Escoles del Districte Segon.

L'orientació és prou àmplia com perquè hi hagi aspectes de la revista que s'allunyin de l'ideari de Carner i el seu grup, però també perquè n'hi hagi d'altres

que s'hi aproximïn. Entre aquests darrers, l'interès pels temes d'ensenyament -no en va depèn de les Escoles del Districte Segon-, la voluntat de modernització, la defensa del sonet, la prioritat atorgada al simbolisme francès pel que fa a models estrangers o el respecte pels defensors del lligam entre art i religió. El quinze d'abril de 1906, en la capçalera del novè número, apareix una llista de redactors i col.laboradors que ens dóna una primera idea de la participació de gent propera a Carner. Entre els col.laboradors s'esmenta Jaume Bofill i Emili Vallès, dos dels components del grup, i de gent que per motius diversos hi queden propers. Especialment Fèlix Escalas, Rossend Serra i Pagès i Josep Paradedà (226). Josep Carner hi consta com a redactor, enmig d'un conjunt de noms extens i heterogeni (227). En cap moment no es diu que deixi de ser-ho, cosa que sí que succeeix amb altres components.

Al marge de la llista, hi ha altres col.laboradors afins: diversos poemes i alguna traducció de Miquel Ferrà, ja des del primer número; Miquel Costa i Llobera, que és força valorat; Enric Paz, a qui dediquen una nota necrològica i qualifiquen de "*company*" (228); Mª Antònia Salvà, amb poemes propis i traduccions de Mistral; Jeroni Martorell; Jaume Bofarull; o Eugeni d'Ors. A més d'alguns dels autors que són en procés d'incorporació al grup: articles de Josep Martí i Sàbat i uns consells per a la lectura de Josep Mª López-Picó. No hi ha res, en canvi, de Rafel Masó o de Joan Alzina i Melis. La revista, doncs, apunta poc o molt la reestructuració que s'està produint. Igual com succeïa a "Catalunya", Jaume Figueras és entre els patrocinadors. D'una banda per la seva amistat amb Carner i de l'altra com a membre de l'Ateneu Obrer del Districte Segon, on arriba a ocupar els càrrecs

de tresorer i de president de la secció musical. Les seves tapioques i purès s'anuncien en tots els números.

Ja només pel lloc de responsabilitat que ocupa, la participació de Carner ha de ser per força la més interessant. Primerament perquè, com a redactor, s'hi mou amb una certa capacitat de selecció i decisió, cosa que és evident a la vista del catàleg de col.laboradors o dels requeriments que fa als seus companys: "*envia'm qualche cosa pel Art Jove*", diu a Rafael Masó, infructuosament, en carta no datada. En segon lloc perquè la seva obra és força valorada. De seguida anuncien, per exemple, l'aparició d'Els fruits saborosos, llibre d'"*el nostre company*", i en el número següent Ignasi Brichs hi dedica una ressenya en termes ben elogiosos (229). Així mateix, quan projecten una col.lecció de llibres paral.lela a la revista, en col.loquen un de Carner en el primer número del catàleg. No passa de ser un projecte, però (230). En tercer lloc per les col.laboracions pròpies. El nombre és considerable i la seva signatura apareix ja en el primer número, tot i que algunes són aprofitades, cosa que vol dir que no valora excessivament la plataforma. D'entre els poemes, n'hi ha dos que dedica al tema de l'arbre i que apareixen sota el títol conjunt De la Selva del Graal:

* De la Selva del Graal. L'abet de la caritat, nº1 (15-XII-1905), p.21.

* De la Selva del Graal. El pi de la simplicitat, nº4 (31-I-1906), p.64.

I dos més que semblen pensats per incloure a Ofrena als déus, un altre dels llibres que no s'arriben a publicar:

* A Eirené, nº11 (15-V-1906), p.176.

* A Hermes, nº12 (31-V-1906), p.189-190.

Els textos literaris es completen amb una narració, apro-

fitada d'entre les publicades tres anys abans a "La Veu de Catalunya":

* La lluna, nº13 (15-VI-1906), ps.208-210.

D'articles, n'hi ha dos: una nota necrològica dedicada a Manuel Duran i Duran i la ressenya de Lo geni català de Josep Falp i Plana:

* Manuel Duran i Duran, nº16 (31-VII-1906), ps.249-250.

* Un nou poema. "El geni català" del Dr. Falp y Plana, nº20 (8-X-1906), ps.323-324 (231).

En bona mesura, la participació de Carner s'explica per la seva vinculació a l'Ateneu Obrer i Escoles del Districte Segon. No és estrany si pensem que hi ha documentada la presència d'un amic íntim com Jaume Figueras i que des de "Catalunya" es potencien iniciatives d'aquest tipus. Sobretot si, tal i com succeeix en aquest cas, tenen un rerafons conservador i reformista i queden vinculades al paternalisme burgès. Bofill fins i tot hi pronuncia el 1908 la seva conferència sobre Missió de l'obrer en el moviment autonomista de Catalunya, la qual cosa evidencia la tendència de l'entitat que l'acull (232). El nom de Carner és esmentat en alguns dels actes que s'hi realitzen (233) i el 1905 es parla elogiosament de la institució -tot i la crítica a alguna activitat puntual- des de la secció d'Actualitats de "Catalunya":

"L'Ateneu Obrer del Districte Segon és una de les coses més fermes que ha fet el catalanisme."

Entre altres coses, perquè

"entre els elements directius del qual figuren intel·lectuals de primera forsa, y sobretot molts cathòlics" (234).

D'aquí prové segurament l'amistat amb Ignasi Brichs, cosa

que fa que col.labori a "Catalunya" i que en algun moment sigui blanc de les típiques bromes carnerianes (235).

Mentre Jaume Bofill limita la seva participació a "Art Jove" a la simple col.laboració literària -sis poemes en total, tots ells en la via de gestació de La muntanya d'ametistes (236)-, Emili Vallès hi actua quasi com a redactor, tot i que no consta mai com a tal, pel fet d'ocupar-se durant un temps de les ressenyes musicals. La primera, ja en el número inicial (237). També se'n parla com a traductor d'és impossible pensar en tot de Maeterlinck, una de les obres incloses en el projecte fallit d'edició d'una col.lecció paral.lela a la revista. Alguna vinculació ha de tenir una persona a qui l'agost de 1906 se li dedica el poema A la barba de l'Emili Vallès, signat per Vicenç Balanzó, amb una referència personal massa evident com perquè l'equip de redacció no estigui al corrent de la broma. N'és una curiosa caracterització irònica, a l'estil carnerià:

*"Canto la barba d'un gentil gramàtic.
Veniu en mon socors, Muses divines,
y feu que ab vostra inspiració jo canti
en versos nous lloances ditiràmbiques
de la barbeta d'en Vallès novella.
Companys, mireu quina gentil barbeta!
Preguem per ella a tots els déus Olímpics
ab la mateixa fe que si existissin.
Y, sobre tots, a tu, oh barbut Júpiter!,
ab ton immens poder, fes-la potenta,
y que cada pèl-roig siga un nou glavi,
y que a l'esguard del sol siga brillanta
com un feix de llampecs en ta mà dreta.
Breçola't damunt seu, bella Afrodita;
fes-la més seductiva, incitadora;
que les solteres velles, contemplant-la,
se sofoquin y.s pòsin neguitoses,
y a llur mare, peluda y ample, instin
a córrer més per a seguir la via
del jove de la crossa y la barbeta.
Y tu, oh jove eternalment, oh Apollon!,
fes-li mercè de l'arc y de la lira,
que ara en Vallès voleiarà pels aires*

sobre un carro de foc, astre diürne:
 serà la barba sa rosada aurora,
 y passarà majestuós y esplèndit,
 cerclat d'un fosc capell ab l'auriola.
 Oh les nou Muses! Teixiu vostres dances
 entorn del nou Apollon; no us espanti
 la veu ferrenya de sa gorja dura,
 que'l nou déu no ha finit la metamòrfosi
 y dels misers mortals encara serva
 el dissonant parlar: siau solícites
 en seguir al compàs els sons feréstecs
 que fa al compàs de la perenne crossa.
 Diana cinegètica, en les selves
 de la barbata d'en Vallès creixenta
 no vagaràs ni un sol moment en calma:
 dia y nit traversant-la corredora,
 desapararàs, bronzint a tots els aires,
 voladores les llances y sagetes.
 Més, quin estrèpit tot l'Olimp trontolla!
 Juno, gelosa de la pau humana,
 cerca furiosa a Venus, y l'acusa
 de la malícia d'una barba nova.
 Calma't deessa matronal, oh calma't!,
 que eixa barba que creu tant picaresca,
 no alterarà la pau de les famílies." (238)

Una altra de les revistes en les quals intervé Josep Carner durant 1906 és "Biblioteca Clàssica Catalana". En aquest cas és una participació lateral, poc interessant i purament individual.

"Biblioteca Clàssica Catalana" comença com a quadern setmanal per a l'edició d'obres en fascicles i acaba essent, des del vint de maig de 1906, una revista de reedició antològica de textos literaris, també de periodicitat setmanal:

"Agrahits als nostres favoreixedors y desitjosos de correspondre a la seva amistat hem resolt convertir lo que avans eren escoberbes dels quaderns en revista que publiqui una cuydada selecció dels millors treballs de la moderna literatura catalana. La col.lecció dels seus números constituirà una copiosa

antologia del nostre Renaixement" (239).

La iniciativa és del grup reusenc, amb Josep Aladern al capdavant. Una pugna d'interessos, però, en la qual té molta importància novament el mecenatge de Jaume Figueras, fa que abandonin l'empresa i la direcció quedi durant un temps en mans de Carner (240). Un temps difícil de precisar, però que no passa d'uns quants mesos. S'inicia ja en el primer número -ho corrobora la selecció de textos o el fet que ja en el segon s'incloguin col.laboracions seves-, però no hi ha indicis objectius que permetin assegurar quan acaba. És cert, això sí, que el 1907 ja no hi té res a veure (241) i, a la vista de l'evolució de la publicació i del canvi progressiu d'orientació pel que fa a la selecció de les col.laboracions, es pot afirmar que deixa de tenir-hi influència des del mes d'octubre de 1906, aproximadament (242). I, encara, el seu treball és com a director que s'integra a una empresa ja en funcionament, que ha de mantenir un determinat públic, per la qual cosa es veu obligat a admetre un model de revista que no és el que ell propugna i alguns dels propòsits de la publicació, que són ben poc carnerians i que queden fixats en la declaració inicial: un cert to populista i vuitcentista o les típiques referències al passat gloriós (243). No és estrany que el nom del director no aparegui per enlloc.

Dues coses significatives durant el temps aproximat en què Carner ocupa el càrrec: la tria de textos i les pròpies col.laboracions seves. Els companys del grup no hi participen en cap moment. La tria, almenys en els primers números, sí que és ben carneriana i molt semblant a la de "Catalunya". Pel que fa a la poesia, en primer lloc, escriptors amb afinitat estètica, amb clara predilecció pels mallorquins (especialment Miquel Costa i Llo-

bera i Joan Alcover) i pels sonetistes (Guillem A. Tell i Lafont -de qui reproduïx un poema tan programàtic com Clàssich-, Jeroni Zanné, Joaquim Ruyra, Pere Riera i Riquer, Magí Morera i Galícia i alguna cosa d'Emili Guanyavents). En segon lloc, Joan Maragall, sempre respectat, i alguna cosa esparsa dels seus seguidors, amics personals de Carner (Josep Pijoan i Francesc Pujols). En tercer lloc, diversos dels autors que li són útils en la seva periodització de la història de la poesia (Àngel Guimerà i Jacint Verdaguer, que poden ser vistos com a clàssics, i Anicet de Pagès o Pau Bertran i Bros, especialment destacats a De l'acció dels poetes a Catalunya). Per últim, dos casos particulars: el respecte per Josep Falp i Plana en un moment de reivindicació de la poesia èpica i el recordatori necrològic a Anton Isern com a forma de reconciliació amb el grup de Reus després de les burles a Esplets d'ànima jove des de "Catalunya". Pel que fa a la narrativa, els models carnerians habituals del moment: Claudi Planas i Font, Joan Rosselló, Manuel Duran i Duran i Josep Pin i Soler. A més d'alguna peça costumista de Robert Robert o La cambra blanca de Josep Yxart, un text molt característic del tipus de decadentisme amb possibilitats de ser assimilat. I no s'obliden, pel que fa a l'assaig, els textos teòrics de Josep Torras i Bages, de qui es publiquen alguns fragments de les seves conferències sobre temes estètics.

Les característiques de la revista exigeixen que les col.laboracions de Josep Carner a "Biblioteca Clàssica Catalana" hagin de ser reedicions de textos ja publicats prèviament, per la qual cosa perden bona part de l'interès que podrien tenir. Alguns d'ells, a més, amb uns quants anys d'antiguitat. Això no obstant, n'hi ha tres que semblen inèdits o que, com a mínim, tenen una

procedència de difícil localització. D'una banda, dos sonets més a afegir al seu catàleg de 1906. El primer, dedicat a la mort de la filla de Joan Rosselló, i el segon, una visió irònica de la figura del torero:

* En la mort d'Àngela Florència, I, nº4 (10-VI-1906).

* L'hèroe espanyol, I, nº20 (30-IX-1906).

De l'altra, una de les poesies que després queden incloses a La malvestat d'Oriana:

* Carlemany y el rey en Jaume, III, nº1 (5-I-1908).

La resta són escrits ja coneguts. Una participació considerable durant els primers tres mesos, que cada cop és més dilatada. En total, i fins al gener de 1908, són tres poemes:

* Les maduxes arrupides, I, nº41 (3-III-1907). D'Els fruits saborosos.

* Lohengrin, II, nº20 (13-X-1907). De Llibre dels poetas.

* Sonet. A una dona de 50 anys qui plorava, II, nº29 (15-XII-1907). De Primer llibre de sonets.

dues narracions literàries:

* La noya blanca. Història veritable, I, nº12 (5-VIII-1906). Reproduït de "La Veu de Catalunya", on s'havia publicat amb el títol de El viudo, la marastra y la noya blanca y delicada.

* La rata pinyada, III, nº1 (5-I-1908). De Deu rondalles de Jesús infant.

i dos articles periodístics:

* "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome, I, nº2 (27-V-1906). Reproduït del

que a "La Veu de Catalunya" va aparèixer amb el títol de Soliloquis d'un bonhome. La ganyota separatista.

* "Olaguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. El campament, I, nº7 (1-VII-1906). Reproduït de "La Veu de Catalunya".

EL GRUP DE LA REVISTA "MITJORN" I LA CONTINUITAT
DELS CONTACTES AMB MALLORCA

L'interès de Carner per Mallorca no és només per aquells escriptors dels quals pot servir-se com a model (Costa, Alcover, Rosselló, Alomar, Oliver), sinó també per als que vénen al darrera. Especialment aquells que, encapçalats per Miquel Ferrà -que actua com a principal enllaç amb Barcelona-, s'aglutinen a l'entorn de la revista "Mitjorn", el canal preeminent. Un grup en què, a més de Ferrà, sobresurten Llorenç Riber o Mª Antònia Salvà -ni que sigui més gran que no pas ells i no hi estigui tan connectada- i al qual també queda vinculat Josep Mª Tous i Maroto. Esdevé, a més, la base real de l'anomenada "escola mallorquina" i de la sèrie d'autors que s'hi integren posteriorment. Menys homogeni que no pas el de Carner a Barcelona, però grup en definitiva, cosa que no es pot pas dir dels autors mallorquins anteriors (244).

Una de les principals pretensions de Carner pel que fa a Mallorca per tal de legitimar el concepte d'"escola mallorquina" que li convé és que existeixi aquest nucli de poetes illencs afí al seu. Una aliança fidel, cosa semblant al que succeeix amb Girona. és el fonament essencial per a l'expansió de la influència (245). No és estrany, doncs, que Carner tingui un paper decisiu en la seva consolidació. Ja sigui promocionant-lo des de les seves plataformes barcelonines -principalment "Catalunya", però també "Montserrat", "Art Jove", "Il·lustració Catalana", etc.- o participant activament en les que ells mateixos generen a Mallorca. Fins al punt que la seva actuació és decisiva per entendre la pròpia existència del grup illenc. Cada un dels seus components reconeixerà

en algun moment l'ajut rebut i el mestratge.

"Mitjorn" és el principal canal, tant per al contacte amb Barcelona com per a l'aglutinació interna. És dirigida per Miquel Ferrà i n'apareixen divuit números entre el gener de 1906 i el juny de 1907. Constitueix una publicació molt coherent, malgrat la manca de precedents immediats. L'únic podria ser "Gazeta de Mallorca", que respon però a un altre model tot i la proximitat en la valoració de determinats temes. L'ideari de "Mitjorn" se centra en la defensa, amb criteris de modernitat, de la tradició rural conservadora, que és precisament la mateixa que Carner s'havia encarregat de situar a Mallorca com a lloc ideal. Es contraposa, per aquest motiu, a altres iniciatives més progressistes, de caràcter ciutadà (246). Des del seu origen cerca el contacte amb el sector afí barceloní, cosa que es dedueix ja de la declaració de principis del primer número:

"La fraternal acullida dispensada als mallorquins en les revistes més importants de Barcelona, ha refermat verament els llaços qui.ns uneixen a.n aquells bons germans y ha contribuït a la difusió del pensament y del sentiment mallorquí en aquella terra (...). Uns quants joves a.n a qui no manquen, gràcies a Déu, coratge y ganes de treballar, hem emprès la tasca y ab l'assistència de Déu y dels bons tutors y companys de lletres de Mallorca y de Catalunya qui.ns aidaran en nostra empresa, tornarem [a] fer aplech pels llegidors qui.s en agraden, de belles poesies y de galana prosa, de tradicions y de rondalles, de gloses y de coses de Mallorca" (247).

Fins i tot des del període de gestació, moment en què Llorenç Riber es posa en contacte amb Jaume Bofill i sol·licita l'ajut d'"els bons de «Catalunya»" per a un projecte de revista que en aquell moment encara s'havia de titular "Auba". Així li ho fa saber en carta no datada

de finals de 1905:

"Caríssim: A primer d'any, entre ls frets de Janer, sorgirà dins l'Illa dels poetas, una "Auba", una revista literària que segons nostre projecte, ha de ser l'escampadora de les claredats mediterrànies qu'ens embolcallen. Hem tenguda la sort d'aplegar a son entorn tota la lluminosa constelació de vells poetas: En Costa qui ens cedeix l'oda esplèndida Al jovent que estarà a cap de dansa, en Joan Alcover, n'Oliver, n'Obrador, Maria Antònia Salvà, mossèn Alcover, qui ns encoratja, mossèn Rotger, Joan Rosselló, Tous y Maroto, y com ànimes de la publicació en Reynés, mossèn Galmés, en Ferrà i jo. Donchs bé: no ns podria vostè guanyar a favor del projecte els bons de «Catalunya»? Ho comunicui a n'en Carner y a veure si plegats ens ayden en la tasca. No seria possible enviar-nos la llista de subscriptors de l'extincta «Catalunya»?

Per de prompte espera qualque cosa inèdita de vostè pel primer nombre el qui se repeiteix amich y admirador

Ll. Riber" (248)

Tenint en compte aquestes recomanacions i els interessos propis, no és estrany que la signatura de Carner aparegui ja en el primer número i la de Bofill i Mates en el segon. O que des de "Montserrat" ràpidament se la promoció com a iniciativa de l'"entusiasme de lo més granat d'entre l'aplech juvenívole de nostre benvolguda germana, la Illa Daurada" (249). Diverses referències demostren que Carner hi ocupa un lloc d'honor: la nota a l'aparició d'Els fruits saborosos -se'l qualifica de "beníssim amich" (250)-, la posterior ressenya del llibre a cura de Llorenç Riber (251), el seguiment detallat durant les seves estades a l'illa (252), alguna al·lusió humorística simpàtica (253) o la recepció de Segon llibre de sonets, que posa més de manifest encara l'enlluernament per la poesia carneriana i la coincidència pel que fa a la imatge de Mallorca que s'expressa en el llibre:

"Y quina manera de penetrar l'ànima de les coses! La seva mirada sobta totes les essències y endevina les relacions més subtils. No coneixem ningú que comprenca de tal manera. La comunicació del seu esperit amb tot lo qui l'envolta és tan íntima com immediata. Y l'expressió segura y apropiada, no falla may. A voltes d'una duresa vigorosa, a voltes diàfana y serena, graciosament lleugera o finament irònica, és igualment magistral en tot el nombre prodigiós de ses modalitats, marca-des totes -això sí- d'un segell personal inconfonible, una mica amanerat, dins l'estil d'alguns dels més grans moderns francesos. (...)

La seva visió de la nostra Illa no pot ésser més clara ni més vera. Mallorca, com diu Na Maria Antònia Salvà, li riu d'ésser compresa" (254).

A part de la difusió que es dona a "Empori" (255) -"Mitjorn", de fet, queda a mig camí en l'evolució des de "Catalunya" fins a "Empori", no només cronològicament sinó també com a model de revista- o la inclusió d'un bon nombre de textos propis. Són onze poemes, alguns d'ells inèdits:

- * A la Mare de Déu de la Bona Pau, nº1 (gener 1906), p.14.
- * Les cireres ingènues, Els eubercocs i les petites cullidores, nº3 (març 1906), ps. 86-87. Reproduïts d'Els fruits saborosos.
- * Les viudes vulgars, nº6 (juny 1906), p.173. Reproduït posteriorment a Segon llibre de sonets.
- * A Gluck, Blanca ermita solitària, nº7 (juliol 1906), ps.212-213. Reproduïts posteriorment a Segon llibre de sonets, el segon amb el títol de L'hermita de Sant Joan del Montsant.
- * Les fulles tot just apunten als arbres del

Passeig de Gràcia, nº11 (novembre 1906), p.339. Reproduït posteriorment a Segon llibre de sonets amb el títol de Les fulles apunten.

* Maria Víctrix, nº12 (desembre 1906), p.353. Reproduït posteriorment a Segon llibre de sonets.

* Retorn a Mallorca, A una modista, nº15 (març 1907), ps.90-91. Reproduïts de Segon llibre de sonets.

* A una donzella qui un matí de Quaresma duia una branca d'ametller, nº16 (abril 1907), ps.109-111.

i un article, aparegut paral·lelament a "La Veu de Catalunya":

* A propòsit dels Jochs Florals d'enguany, nº17 (maig 1907), ps.153-154.

També hi intervenen els altres components del grup barceloní. Especialment Jaume Bofill, de qui es reprodueixen dinou poemes i el text del discurs pronunciat en l'homenatge de l'Ateneu a Miquel Costa i Llobera (256). De Rafel Masó publiquen dos poemes, el segon dels quals és "*dedicat a la bona amiga Maria Antònia Salvà*" (257), i d'Emili Vallès una traducció de Villiers de l'Isle (258). A part d'incloure escriptors més o menys afins, com a producte d'uns mateixos criteris de selecció: Josep Mª López-Picó -llavors ja pràcticament integrat en el grup (259)-, Josep Paradedà, Jaume Bofarull, Joaquim Ruyra, Xavier Viura o Vicenç Balanzó. Tot denota, doncs, una influència considerable i una clara coincidència de criteris.

Miquel Ferrà constitueix el principal punt de contacte entre el grup carnerià i el de "Mitjorn". L'amistat amb Carner prové de la coincidència d'ambdós en els Jocs Florals de Barcelona de 1904, certamen en el qual el barceloní s'endú la viola i el mallorquí l'englantina, cosa que fa que des de llavors Carner el qualifiqui diverses vegades com a "*veí de flor*" (260). Igual com succeeix amb els altres companys mallorquins, Carner esdevé el seu pròxim promotor en els cercles literaris barcelonins. Principalment, obrint-li les portes de les plataformes on té influència. Així, els poemes de Ferrà apareixen a "Il·lustració Catalana", a "Art Jove", a "Catalunya" i a "Montserrat" (261). O són premiats en els certàmens en què el grup exerceix alguna mena de control: el de Viladrau de 1905 o el de Capellades de 1906. Sempre amb posterioritat als jocs de Barcelona de 1904. Carner li dedica algun poema (262) i en fa l'elogi públic en la conferència de 1905 a la Congregació Mariana sobre Poetes joves catalans, en la qual en destaca la pulcritud i distinció (263). Per la seva banda, Ferrà reconeix la influència que el seu amic exerceix a Mallorca i "*l'afecte de camarades que tots sentíem pel nostre Josep Carner*" (264).

En comparació amb Llorenç Riber o Mª Antònia Salvà, ell és qui s'identifica més amb els postulats ideològics de la Lliga Regionalista (265). Per aquest motiu, és el personatge més útil per a l'enllaç amb Mallorca a partir de 1906 i de la reestructuració del grup. Just quan Joan Alzina i Melis, que fins llavors havia exercit aquesta funció, marxa a Itàlia. D'aquí que quedi proper a la tertúlia de Cal.ligueneia, tot i que no acaba d'integrar-s'hi plenament (266), o que, com els altres, col·labori assíduament a "La Catalunya". És un dels habituals a la

secció Los libros durant 1908 i, entre moltes altres coses, s'encarrega precisament de la ressenya de la traducció de Carner d'El somni d'una nit d'estiu de Shakespeare, la qual es converteix -malgrat algun matís distanciador- en una mostra d'admiració envers el traductor, "el más alado y sutil de nuestros poetas", i d'adscripció a l'ideari noucentista:

"Me place el Sueño de Shakespeare resofado por el más alado y sutil de nuestros poetas, que comparte ahora con Ors, el glosador inimitable de "La Veu", la tarea de educar, refinar y aristocratizar (quizás con alguna mengua de otras cualidades artísticas más esenciales) el sentido de la juventud catalana" (267).

Aquestes qüestions ideològiques són fonamentals per entendre que Miquel Ferrà sigui el poeta mallorquí de la seva generació que més interessa a Carner. La lectura de l'obra, però, ofereix altres arguments. En primer lloc, el fet que la seva poesia desenvolupi la línia introduïda per Joan Alcover pel que fa a la visió elegíaca del món i a la idealització del paisatge mallorquí, però passada pel filtre de la poètica carneriana, per la qual cosa s'entén la seva predilecció pel sonet com a desig de cenyir-se a una estructura formal rígida, la rigorositat i pulcritud tècniques o la desaparició dels elements més amarats de Modernisme de la literatura alcoveriana. D'aquesta manera resulta una poesia que exemplifica perfectament la imatge d'"escola mallorquina" que Carner vol propugnar com a contraposició al seu concepte restringit de Modernisme. Tant pel que fa a la selecció estètica, a la lectura ideològica o a la necessitat de cercar models autòctons illencs.

En segon lloc perquè alguns dels seus textos són de clara ascendència carneriana i s'ajusten millor a la idea

d'un Noucentisme militant que no pas els de Riber o Salvà. En són un bon exemple els respectius sonets sobre cinc dames practicant cinc esports diferents que recupera a Cançó d'ahir (1917) sota el títol conjunt de Sportwomen. Un tema que és emprat tant per Carner com per Bofill, amb la mateixa finalitat d'exercitar l'artifici del sonet o de propugnar la civilitat urbana burgesa a partir de la descripció idíl·lica del personatge femení. Tot i que en Ferrà adquireix una major connotació moral a causa d'una certa reflexió metafísica que, si més no, hi queda insinuada (268).

La descoberta de Llorenç Riber per part de Carner prové dels Jocs Florals de Palma de 1903 i, per tant, és lleugerament anterior a la de Miquel Ferrà, tot i que Riber també obté un premi extraordinari en els jocs barcelonins de 1904, aquells que propicien l'acostament a Ferrà. La relació personal s'inicia en el viatge de 1904, amb mossèn Alcover com a intermediari (269). Neix des d'aquí una forta amistat, que perdura, i que té una de les seves manifestacions més concloents el 1905 en el poema A n'en Joseph Carner, una de les endreces a Primer llibre de sonets, la qual vol ser sobretot una lloança del seu classicisme i del seu paper com a jove autor renovador:

*"Poeta ardit qui munes creixent com un pi bell
y eleves per estones la copa lluminosa
replena d'armonies y essència rehinosa,
ahont vibrant el númen baixà, com un aucell.
Com l'arbre gentilíssim, poeta jovencell,
serenament sublima amb sava poderosa
aquesta cabellera de llum tan abundosa
qui vessa bàlsam d'ombra, fortor de vi novell."
(vs.1-8) (270)*

En un primer moment, la línia de promoció i reivindicació és semblant: els premis en els certàmens sotmesos al control del grup -novament el 1905 a Viladrau, per

exemple- o la publicació de textos en les revistes d'influència carneriana. La seva és la millor mostra de la campanya de llançament organitzada des d'aquestes tribunes. En especial, des de "Catalunya". A propòsit dels Jocs Florals de Palma de 1903 -en els quals Riber guanya un dels premis, però no pas dels importants- "Catalunya" el presenta com a gran promesa i reivindica la seva figura de forma exagerada i interessada. Li publiquen, en un mateix número, un recull de poemes -la primera de les seves col.laboracions a la revista-, una nota laudatòria signada per la redacció en bloc:

"Nosaltres saludem gojosos al nou poeta, y esperem que la personalitat del cantor de la Beata Catalina se farà cada dia més plena y robusta, fins a ocupar un lloch d'honor en nostra literatura" (271).

i un article de Salvador Galmés on se'l valora pels mateixos motius que durant 1903 aquests autors mallorquins interessaven a la revista: la naixença d'una nova generació capaç de perpetuar el concepte d'"escola mallorquina" que es vol promocionar i la defensa de l'esperit cristià com a element inherent a la tradició catalana (272).

La promoció continua en els anys posteriors, però ja no és tan extremada. S'observen fins i tot certes reticències, ja durant 1905. Així, en la conferència Poetes joves catalans a la Congregació Mariana Carner afirma, sorprenentment, que no es pot esperar gran cosa d'una poesia com la seva, plena de defectes. No es descarta que en les seves paraules hi hagi la mateixa voluntat d'épa-ter l'auditori que quan hi parla de Verdaguer el 1903. Això no obstant, la contundència de les afirmacions -tal i com les reflecteix, si més no, l'acta del secretari- fa pensar en un distanciament real, cosa impensable dos anys

abans en el llançament des de "Catalunya" (273). És una opinió curiosa, però eloqüent, la qual, a pesar de tot, no es repeteix enlloc més. Contràriament, quan les seves paraules tenen major transcendència pública, se'l continua presentant com a model, malgrat que l'operació de llançament ja no sigui tan intensa. És especialment significatiu l'article que li dedica el 1907 a "La Veu de Catalunya". És un text de caràcter divulgador de la persona i l'obra, amb uns quants afegits interessants: el record de la relació inicial entre ells dos, la crítica al regust excessivament verdaguerià d'alguns dels poemes inicials i les típiques bromes carnerianes amb els amics. Per això acaba amb un "*saludo a n'aquest tímit que diu opulences, a n'aquest encongít d'inspiració qui desborda*". Unes opulències que per a Carner són desmesurades -la discrepància doncs implícitament també hi és- perquè condueixen a un excés de retoricisme i a allò que ell bateja com a "classicisme africà" (274).

La trajectòria d'ambdós poetes és objecte de comparació diverses vegades, especialment a propòsit d'una nova coincidència de premis en els Jocs Florals de Barcelona, quan el 1910 tots dos hi són proclamats Mestres en Gai Saber. Segons Tous i Maroto:

"Son los dos poetas que más jóvenes han llegado al maestrazgo, y al ceñir sus frentes con un mismo laurel, más que una coincidencia es un símbolo" (275).

Miquel Costa i Llobera ja els relaciona el 1905 en carta al propi Tous i Maroto:

"Qui ha fet un prodigi d'imitacions clàssiques altament inspirades és en Riber y Campins, qui, com en Carner, està dins de la plenitud de la primavera" (276).

A pesar d'aquest paral·lelisme simbòlic que es propugna des de Mallorca mateix, la realitat és que tant la poesia

com l'ideari de Llorenç Riber queden més allunyats de la via carneriana que no els de Miquel Ferrà -Carner mateix insinua en els seus textos els matisos del distanciament-, per la qual cosa és aquest darrer qui ocupa el lloc preferent a l'hora d'establir l'enllaç.

El contacte amb Mª Antònia Salvà s'inicia arran dels viatges de Carner a l'illa. Igualment se la potencia des de les revistes carnerianes, malgrat que en el seu cas no és tant donar-la a conèixer -els seus textos apareixen ja en revistes com "La Creu del Montseny" (277)-, com reconduir-ne la lectura per tal d'apropar-la a la imatge que convé donar de la poesia mallorquina. Ni que només sigui pel fet de vincular-la a unes plataformes i no a unes altres. Així, Carner li obre les portes de "Catalunya" -des del primer número se la considera com a col.laboradora-, de "Montserrat" o, significativament per a allò de la imatge, d'"Art Jove". I el seu nom apareix entre els guardonats en bona part dels certàmens sotmesos a control: a Mòia el 1904, a Viladrau el 1905 i a Capellades i Olot el 1906 (278).

No tot és només, però, una operació de canvi d'imatge. Des d'ara, Carner influeix decisivament en la seva obra posterior i ella no s'està pas de reconèixer-ne el mestratge:

"Ell era mallorquí de Catalunya; mantinguérem llarga i nutrida correspondència epistolar, en la qual exercí sobre mi un particular mestratge, que ningú haurà influït com ell la meva producció literària de l'edat madura, sobretot en quant atany a la cura de la forma poètica" (279).

Les mostres d'admiració són constants -a vegades fins i tot exagerades- i demostren fins a quin punt incideixen els nous postulats del grup en els poetes de "Mitjorn". Mª Antònia Salvà ho confessa en carta de 1908 a Bofill, a

propòsit de la publicació de La muntanya d'ametistes:

"Oh, y com m'evoca la seva lectura aquell temps venturós en què ls vaig conèixer, mos bons amichs catalans, que ab el seu bon afecte, may desmentit, me descobriren els tresors d'una poesia nova, que fou per mi tota una revelació!"

Una correspondència en què Carner sovint és citat com a "el nostre poeta" i hi ocupa un lloc estel·lar:

"Vostè i en Carner, per una gràcia singularíssima, saben redimir-nos d'aquella poesia convencional i soporífica en què tothom poc-ça poc-llà diu les mateixes coses. Tenen sempre una gerdor i una juvenesa d'esperit i un optimisme admirables. (...)

No pot pensar, al fons del fons, com em sent acordada amb les idees de V. i amb les d'aquell inoblidable Carner, que em plau llegir allunyada de tot, i més que res, de tot bruit diguem-ne literari" (280).

Per la seva banda, Carner també li dedica diversos escrits. Alguns comentaris a la seva obra, especialment el pròleg de 1926 a Espigues en flor, que és molt útil per entendre com la interpreta des d'una òptica encara ben noucentista (281), i una sèrie de textos literaris. Des d'una part de les inèdites Pregàries d'un català en terra mallorquina:

"Oh Beata Catalina, clara, dolça, somrienta, flor amorosa, conserva'ns Maria Antònia Salvà."

al poema A Na Mª Antònia Salvà, de Primer llibre de sonets, un altre bon exemple de la visió que se'n vol donar. En primer lloc per la típica presentació bonhòmica i desrealitzada a què es veu sotmesa, igual com la gran majoria de personatges femenins dels sonets carnerians:

*"Jo vuy cantà les llàgrimes suaus y resignades
qu.a poch a poch te cauen ab plàcida llangor;
jo vuy cantà la llarga bondat de tes mirades
y el geste del teu cap atent, ple de dolsor.
Y ta amorosa veu qui s'extasia y vacila,
y ta ingenuïtat pensívola y somrient;*

*Jo vuy cantà tos passos en la claró tranquila
y tes visions, demunt d'un gran cel transparent."*

(vs.1-8)

I, en segon lloc, pels qualificatius de què se serveix per definir la seva poesia: dolçor, puresa, bondat i humilitat:

*"Y aqueixa poesia d'infinita dolcesa,
fonda com el silenci, bona com la tristesa,
pura com el treball, humil com les virtuts.
Y aqueix perfum qu'enlayra ta cara enmelangida,
com de pregària molt secreta y dolorida
qui.s pert divinament en les altes quietuts."*

(vs.9-14) (282)

Ni que, a l'hora de la veritat, alguns dels temes típics de la poesia noucentista siguin tractats per Maria Antònia Salvà amb una major ingenuïtat o, si més no, amb un candor poc artificiosos. Potser per això, Carner decideix dedicar-li precisament un sonet en alexandrins.

Josep Mª Tous i Maroto també queda integrat al grup de "Mitjorn". Tot i que des de Barcelona no se'l valora tant, la seva trajectòria té molts paral·lelismes amb les de Ferrà, Riber o Salvà. En primer lloc, per la seva participació en les plataformes carnerianes, especialment a "Catalunya" (283). Cal tenir en compte que Tous i Maroto manté una estreta relació amb la Congregació Mariana de Barcelona -el 1893 arriba a formar part de la Junta de Govern-, malgrat no coincidir-hi ja amb Carner a causa del seu retorn a Mallorca el 1895. S'explica així que el 15 de març de 1905 sigui convidat a llegir poemes seus a l'Acadèmia Catalanista, just quan és encara un feu carnerià. En segon lloc per la valoració positiva que rep per part de Carner, per la qual cosa li dedica alguns dels seus poemes (284) o l'integra entre els Poetes joves catalans en la dissertació de febrer de 1905 a la Congre-

gació perquè considera que, tot i uns inicis en llengua castellana força fluïxos, els seus darrers treballs en català són molt acceptables. En tercer lloc, per l'amistat existent, cosa que facilita la participació del mallorquí en els poemes d'endrea a Primer llibre de sonets o que el converteix en blanc d'una de les típiques composicions iròniques de Carner, la qual comença amb els dos versos que sempre més li serviren per saludar-lo:

*"Oh Tous, Tous i Maroto,
Tous i Maroto, Tous!" (285)*

I, per últim, pel reconeixement del mestratge rebut. "Se coneix que.1 llibre d'en Carner és estat estimulant per V." li diu Costa i Llobera en carta de setembre de 1905 a propòsit de Primer llibre de sonets (286). O en l'esmentada endrea, ja només pel fet de titular-se Al gran poeta Josep Carner, per elogiar-hi alguns dels trets característics de la seva poètica (el "ritme dolç", la serenor, la placidesa, etc.) i per presentar-la com a model de novetat i de poesia jove:

*"La vostra poesia d'un ritme dolç, placent,
pels grans erms de la vida ressona acompassada:
així ressonaria la clara font gebrada
si al cor mateix brollava d'un roquissar ardent.
Mitiga jovenívola del món el cansament
y té clarors y tintes d'esplendorosa aubada,
y los refils alegres del cant de l'aucellada
y exhala el rich aroma dels fruyts qu. engronsa el vent."
(vs. 1-4)*

Hi ha tres autors mallorquins que no queden explícitament situats en el bloc de "Mitjorn", però que també mantenen alguna mena de relació amb el grup carnerià. Un d'ells, Mateu Obrador. Si se'l promociona és per la seva condició de mallorquí, de lul.lista, d'amic personal de Carner i per situar-se en la mateixa corda ideològica. No

és estrany doncs que des de "Catalunya" li obrin les portes, el considerin "*amic y colaborador*" (287) i en destaquin la seva capacitat de complementar tradició i modernitat: els "*ulls moderns y vius demunt de la barba clàssica y luliana*" (288). O que "Montserrat" el situï entre "*los qui constituexen aqueix notable aplech d'escriptors mallorquins qui tant honren nostres lletres*" (289). Josep Carner, a més, li dedica un parell d'articles. Un, en què el descriu de forma simpàtica amb imatges lul·lianes i hi repeteix les idees de "Catalunya", especialment pel que fa a la modernització de la tradició (290). L'altre, en què una vegada més s'apropia de la imatge que li convé i el presenta, en connexió amb els seus propis interessos, com a "*pacientíssim amic de les minúscules goticitats*" (291). Obrador, per la seva banda, li correspon en la primera de les Lletres mallorquines que publica regularment a "La Veu de Catalunya", en la qual elogia la seva obra d'"*exuberant poeta*" i la seva participació en la tasca patriòtica de la premsa catalanista (292). És ben significatiu que la primera d'aquestes cròniques estigui dedicada a Carner. Cal entendre-ho com a reconeixement del seu paper primordial en la relació del Principat amb les Illes.

El segon, Fèlix Escalas. També relacionat amb el grup de Ferrà, però no com a poeta (293). En el seu cas, la connexió vindrà més aviat per la coincidència a la Congregació Mariana i a la Lliga Espiritual durant la seva època d'estudiant a Barcelona que no pas per la seva condició de mallorquí. Col·labora a "Catalunya" en diverses ocasions. Hi és ben vist i no s'escapa de les bromes del director (294). També més endavant a "Art Jove". Posteriorment coincideixen a la Joventut Nacionalista i a la Lliga Regionalista, dues organitzacions polítiques en

les quals Escalas té una participació activa ja des d'abans que no pas Carner i els seus companys.

El cas més especial de tots és el de Joan Torrendell. Carner està seleccionant de Mallorca allò que permeti justificar una determinada tradició autòctona i de consolidar un grup afí capaç de propugnar una concepció de la literatura amb un rerafons ideològic concret. En aquest sentit, i en un principi, Torrendell no és útil. Se situa en un ambient cultural ciutadà de caire progressista -és el creador de "La Ciudad" i el director de "Nova Palma-, que no és precisament allò que Carner cerca a l'illa (295). Alomar o Oliver, tot i les semblances, són més fàcils d'assimilar a causa d'una determinada estètica a l'hora de la creació poètica, però Torrendell no (296). Tot i això, no és exclòs del tot a "Catalunya" -apareix per exemple en la llista de col.laboradors del primer número-, però és mantingut a una certa distància. D'aquí que el comentari a Els dos esperits sigui una burla del to vitalista i rebel de l'obra, però que, irònicament, se salvi pel fet de venir d'una Mallorca que per a ells representa just el contrari:

"Tota l'obra de l'escriptor mallorquí està plena d'una simpàtica nerviositat. En Torrendell és ben bé un «modern», un somogut; vibra, s'indigna, va a assolir un ideal, crida contra els torts y les injustícies, perora, satirisa, profundisa... y tot plegat se li veu una gran bona fe, una gran ingenuïtat, gayrebé infantívola, vol «heure la justícia», y això és hermós, y més en un lloch de quietut com Mallorca" (297).

I l'única vegada que en publiquen alguna cosa -una conferència pronunciada a la Federació de Societats Obreres de Ciutat de Mallorca- afegeixen una nota justificativa, novament reticent:

"Com que aquesta Redacció.s proposa publicar estudis sociològichs de diversos autors,